

Jaarverslag Historische Vereniging Oud-Utrecht 2018

Bestuur

Het bestuur van de Historische Vereniging Oud-Utrecht kiest ervoor om stapsgewijs te vernieuwen en daarmee zorg te dragen voor continuïteit van bestuur. Wim Deijkers nam afscheid na een maximale bestuurstermijn van negen jaar. Wim is onderscheiden als lid van verdienste van Oud-Utrecht, met een mooie penning gemaakt door lid en beeldhouwer Theo van de Vathorst. In de najaarsledenvergadering is Marlyne Stolker toegetreden tot het bestuur. Marlyne is kunsthistorica en werkt bij het K.F. Hein Fonds. 2018 was een *lustrumjaar* voor het 95-jarige Oud-Utrecht. En dat is goed gevierd. Het begon in januari met een bijzonder historisch diner in de kelders van het oude stadhuis met de presentatie van het Jaarboek 2017 over 7000 jaar eten en drinken. De daadwerkelijke verjaardag van 12 maart werd op 11 maart gevierd in KuuB met zang door de Kathedrale Koorschool en een presentatie over de 95-jarige geschiedenis van de vereniging door René de Kam. Ook presenteerde de Commissie Cultureel Erfgoed (CCE) van de vereniging negen aanbevelingen voor cultureel erfgoed in Utrecht, met het oog op de gemeenteraadsverkiezingen later die maand. In juni trok Oud-Utrecht naar Loosdrecht en 's-Graveland voor een lustrumexcursie over buitenplaatsen. Tot slot vond op 13 oktober in samenwerking met Het Utrechts Archief de allereerste 'Nacht van de Utrechtse Geschiedenis' plaats, een bijzonder en nieuw evenement om de geschiedenis van Utrecht te vieren en Oud-Utrecht te presenteren. Een daverend en uitverkocht succes met gemêleerd publiek.

Een nieuw *beleidsplan 2018-2021* is in mei vastgesteld. Vanuit de identiteit van de historische vereniging Oud-Utrecht, voor stad en regio Utrecht, streeft het bestuur ernaar om in de onderwerpkeuze voor activiteiten, artikelen, lezingen en publicaties aandacht te schenken aan de historische actualiteit. Daarnaast is het van belang de zichtbaarheid van de vereniging te vergroten waardoor Oud-Utrecht, ook voor niet-leden, bekend is.

De communicatie binnen de vereniging gaat door middel van de nieuwsbrief, de website en sociale media. In dit lustrumjaar heeft Oud-Utrecht ook een bijlage in de DUIC gepubliceerd om de bekendheid van de vereniging verder te vergroten en zo met hulp van ambassadeurs de meerwaarde en activiteiten van de vereniging te tonen en daarmee de ledenwerving te stimuleren.

In 2018 zijn Wil en Rieke Bosch gestopt met de ledenadministratie. Zij zijn bedankt voor de trouwe dienstjaren met een Utrechtse ets in de najaarsledenvergadering. Tevens heeft er een goede overdracht plaatsgevonden naar Adie en Chris Kreijns.

Het Tijdschrift Oud-Utrecht presenteerde in het oude Tivoli een dubbeldik en goed gedocumenteerd themanummer over 'Utrecht en 100 jaar algemeen kiesrecht'. De uitreiking van het Jaarboek 2018 was een bijzonder evenement met een terugblik op RASA en de wereldmuziek in Utrecht. De Commissie Cultureel Erfgoed Oud-

Utrecht komt op voor erfgoed en monumenten in Utrecht, zoals de bescherming van het Sjanghaipark in Overvecht in samenwerking met de Erfgoedvereniging Heemschut. Ook zag het de jarenlange inzet voor een passende invulling van het oude Tivoli aan de Oudegracht resulteren in de verkoop. Ook vierde het aan de vereniging gelieerd Utrecht Monumenten Fonds in 2018 een lustrum: 75 jaar.

De activiteiten van Oud-Utrecht waren in 2018 wederom heel goed bezocht. Het Historisch Café is regelmatig tot de laatste stoel bezet. De Pieterskerk was bij de 33e Van der Mondelezing voor de eerste keer volledig met leden gevuld.

Het bestuur kwam in 2018 twaalf keer bijeen en organiseerde twee ledenvergaderingen. De Historische Vereniging Oud-Utrecht groeide weer met 150 nieuwe leden en had per einde 2018 1.922 leden.

Tijdschrift

Ook in 2018 bracht de redactie van het tijdschrift zes nummers uit. Het goed ontvangen themanummer sloot aan bij de landelijke viering van 100 jaar algemeen kiesrecht. Het bood nieuwe inzichten in de nog weinig onderzochte laat 19e- en vroeg 20e-eeuwse (partij)politieke geschiedenis van Utrecht. Het nummer werd gepresenteerd op een drukbezochte, geslaagde bijeenkomst in Kytopia (voorheen Tivoli aan de Oudegracht) waar Ido de Haan, hoogleraar politieke geschiedenis aan de Universiteit Utrecht een openbaar college gaf.

In de overige nummers waren weliswaar weer de meeste bijdragen gewijd aan 20e-eeuwse onderwerpen (11), maar ook andere perioden kwamen regelmatig aan bod: Romeinse tijd (1), Middeleeuwen (3), 17e en 18e eeuw (5) en 19e eeuw (3). Met artikelen over het oudste document in Het Utrechts Archief en over de Utrechtse Caravaggisten sloot het tijdschrift aan bij belangrijke tentoonstellingen in de stad.

De samenwerking met andere organisaties resulteerde in bijdragen van medewerkers van het Centraal Museum, Museum Catharijne Convent, Het Utrechts Archief, het Utrechts Geveltekenfonds en Landschap Erfgoed Utrecht. Een andere, minder bekende, maar vrijwel jaarlijks terugkerende vorm van samenwerking is die met redacties van andere historische tijdschriften die artikelen uit het tijdschrift over willen nemen. In 2018 bevatte de speciale uitgave over 20, 200 en 2000 jaar bewoning van Leidsche Rijn van het Tijdschrift van de Historische Vereniging Vleuten, De Meern, Haarluis & Leidsche Rijn liefst vier (geactualiseerde) artikelen uit ons themanummer over Leidsche Rijn uit 2011. Daarnaast werden vrijwel alle bijdragen aan het themanummer over de Eerste Wereldoorlog uit 2014 opgenomen in de bundel *Utrecht en de Eerste Wereldoorlog* van de Stichting Studiecentrum Eerste Wereldoorlog. De samenstelling van de redactie bleef in 2018 ongewijzigd. In februari vond een informatief overleg plaats met de redactie van het Jaarboek.

Jaarboek

Op zondag 25 november presenteerde de redactie van het Jaarboek Oud-Utrecht de editie van 2018. De bijeenkomst vond plaats in het gebouw van BAK, aan de Pauwstraat, waar eerder RASA was gevestigd. De presentatie werd opgeluisterd door live soefimuziek uit Iran, passend in de traditie van RASA. Jeanneke de Boer, auteur van een van de bijdragen in het Jaarboek, gaf op de presentatie een lezing over de geschiedenis van dit beroemde podium voor wereldmuziek. Naast de bijdrage over RASA kende het Jaarboek Oud-Utrecht in 2018 9 andere boeiende bijdragen, over zeer uiteenlopende onderwerpen.

De samenstelling van de redactie bleef dit jaar ongewijzigd. Wel gaf Joost van der Spek aan met ingang van 2019 te willen stoppen. De redactie vergaderde zoals gebruikelijk een aantal keer, en richtte zich behalve op het nummer van 2018 ook op het themanummer van 2019, dat als werktitel 'Utrecht en de moderniteit: peildatum 1919' meekreeg.

Nicolaas Van der Monde-lezing

Op 13 februari 2018 vond de 33e Van der Mondelezing plaats, dit keer verzorgd door archeoloog Linda Dielemans. In een werwend betoog nam zij de bijna 200 aanwezigen mee in de nog vrij onbekende geschiedenis van de prehistorie te Utrecht. De samenwerking met de Pieterskerk verliep goed als vanouds en ook met AVEX (voor geluid en beeld) was de samenwerking plezierig. Voor het eerst werd de apparatuur 's middags opgebouwd en 's avonds al afgebouwd; dat beviel prima. Het aanmelden voor leden via de website van Oud-Utrecht verliep probleemloos. De lezing was binnen in een mum van tijd vol met alleen leden van Oud-Utrecht. Ook waren er veel oud-sprekers in het publiek, onder wie de 'founding father' van de Van der Mondelezingen, Tarq Hoekstra. Vanaf 16 februari was de lezing te zien op You Tube, waardoor ook niet-leden konden genieten van de presentatie van Linda Dielemans.

Activiteitencommissie

Afgelopen jaar organiseerde de Activiteitencommissie negen Historische Café's, zeven lezingen en één excursie:

- 20-12 Lezing: Albert Gootjes, Spinoza's reis naar Utrecht
- 14-12 HC: Victor Lansing, Het spoor en de stad
- 15-11 Lezing: Justin Kroesen, De middeleeuwse kerk als vindplaats in Europa
- 9-11 HC: Jan Spoolder, Joodse Straatfotograaf Eduard Sanders
- 17-10 Excursie: Bart Seidel, Excursie Oog in Al
- 12-10 HC: Bart Seidel, Oog in Al
- 19-9 Lezing: Diana Kostman, Kunsttijdschrift Wendingen
- 14-9 HC: Arjan de Boer, Verdwenen musea
- 23-5 Lezing: Wendy de Keijzer, Woeste Wijven & Wijze Wieven
- 11-5 HC: Maurice van Lieshout, Het beeld van het Utrechtse studentenleven sinds 1945

- 18-4 Lezing: Henk van Rinzum, Werk en invloed van Adriaan Reland
- 13-4 HC: Cecile aan de Stegge, Willem Wilschut, verzetsheld
- 21-3 Lezing: Gerard Raven, WOI in Utrecht
- 9-3 HC: Wim van Scharenburg, Geschiedenis van Zuilen
- 9-2 HC: Bert Poortman, Het Utrechtse Waterleidingbedrijf
- 24-1 Lezing: Bettina van Santen, Straatnamen
- 12-1 HC: Frank Kaiser, Jaarkronieken

Gemiddeld kwamen er 45 bezoekers naar een lezing en 70 bezoekers naar een Historisch Café. Er lijkt een stijgende lijn in het aantal bezoekers te zitten. Dit is natuurlijk heel positief.

De Activiteitencommissie bestond lange tijd uit: Anne Marie Molensky, Jaap van der Laar, Jannes van der Wal, Joost Boomsma en Henk van de Boomgaard. Deze is in 2018 uitgebreid met twee leden: Gerrit Huisman en Willemijn Bánki.

Communicatiecommissie

De Communicatiecommissie is elf keer bijeen gekomen voor overleg. Elke twee maanden wordt een uitgebreide nieuwsbrief verzorgd. Er zijn zes extra nieuwsbrieven gestuurd om aandacht voor een specifieke activiteit te genereren, zoals voor lezingen en de presentatie van het thematijdschrift. De website heeft 36 artikelen toegevoegd gekregen en er is driemaal een persbericht verstuurd. Er zijn het hele jaar door prachtige foto's gemaakt door de twee fotografen. Tijdens Open Monumentendag was de commissie voor Oud-Utrecht met een kraam aanwezig op de informatiemarkt in het Pandhof.

2018 was natuurlijk een bijzonder jaar, met lustrumactiviteiten waaronder de eerste 'Nacht van de Utrechtse Geschiedenis'. De communicatie en PR van dit evenement liep via de eigen kanalen: website, nieuwsbrief en Facebook. Ook de kaartverkoop liep via de website, een behoorlijk klus, maar met een mooi resultaat: een uitverkochte eerste 'Nacht'.

Tegelijkertijd wordt hard gewerkt aan een nieuwe website, waar Jeroen Tirion een mooi ontwerp voor heeft gemaakt. Naast de vormgeving wordt ook gekeken naar de indeling van de menu's, of die logisch zijn en op de juiste plek staan. Ook wordt gekeken naar de content, klopt alles nog wat er staat en zijn de teksten nog 'fris' genoeg? In 2019 wordt de nieuwe website gelanceerd, een moment om naar uit te kijken!

Statistieken en leuke feitjes: in 2018 heeft de vereniging er 304 nieuwe volgers op Facebook bij gekregen, waardoor er totaal nu 836 volgers zijn. De best gelezen berichten op onze website waren: Nacht van de Utrechtse geschiedenis (3690 keer), Terugblik op de Grote Excursie 2018 (1399 keer), 2 juni: verjaardag stad Utrecht (1149 keer).

Commissie Cultureel Erfgoed

In het jaar 2018 heeft de Commissie Cultureel Erfgoed (CCE) tien

keer vergaderd in het Bartholomeus Gasthuis. In februari heeft de voorzitter van de vereniging de vergadering bezocht. Annemiek Roessen is als contactpersoon vanuit het bestuur in september en november aanwezig geweest.

In 2018 is het voorzitterschap van de commissie overgegaan van Chantal Hakbijl (afscheid mei 2018) naar Tom de Zeeuw, hij is in november gestart. De commissie heeft afscheid genomen van de leden Mark van Gend, Marten Hoekstra en Henk Beugels, waarmee het aantal leden sindsdien op zeven is gekomen. De commissie heeft nieuwe leden nodig. Op de jaarvergadering van de vereniging in mei heeft Harry Kasbergen verslag gedaan, in de vergadering van november de nieuwe voorzitter.

De CCE heeft een beleidsplan opgesteld voor de periode 2019-2022. Met enthousiasme blijven de leden van de commissie zich vrijwillig inzetten voor het behoud van het erfgoed in Utrecht. Het plan beschrijft haar taakstelling, werkwijze en speerpunten: 'Utrecht zit in de periode van groei, een groei van bewoners en bezoekers. De inzet om gebouwen of terreinen om te zetten naar hoogwaardiger gebruik en de druk op bestaande centrale voorzieningen zal hoger worden en verkeer neemt toe. De waarde van cultureel erfgoed zal zich in elke tijd moeten bewijzen. Wat onbekend is, wat in de verdrukking lijkt te komen, wat oud is en niet aan moderne eisen voldoet maar veronachtzaamd wordt: het is aan de CCE om dit te vinden en er aandacht voor te vragen.'

De commissie heeft zich in 2018 ingespannen voor de volgende in het oog springende activiteiten:

- De commissie heeft zich ingezet voor het behoud van het entreegebouw van het Universiteitsmuseum. Inmiddels is het Universiteitsmuseum een traject met de oorspronkelijke architect gestart.
- Op een verzoek om het Sjanghaipark op de gemeentelijke monumentenlijst te plaatsen heeft de welstandscommissie positief geantwoord, de wethouder monumenten heeft het verzoek niet gehonoreerd. De gemeente rondt in 2018 een selectie af van te beschermen groenstructuren. Onze zorg werd mede ingegeven door de aanleg van de nieuwe Noordelijke Randweg Utrecht. Aandacht voor het park heeft de CCE gegeven in samenwerking met Bond Heemschut gedaan.
- De CCE heeft een bijdrage geleverd aan de organisatie van het Politiek Café op 2 maart.
- Het door de commissie gespotte kunstwerk van Carel Visser in het gebouw van de voormalige KPN-centrale aan de Fockema Andrealaan is door een gespecialiseerd bedrijf gedemonteerd en beschikbaar voor herplaatsing in den lande. De redding van een ander kunstwerk lijkt zorgelijk af te lopen: een staalkabelobject door de glaspui van het voormalig belastingkantoor Gerbrandystraat.
- Voor de Hovenierswoning op de Van Zijstweg is aan de gemeente het verzoek gedaan om de aanvraag voor de gemeentelijke monumentenstatus te hervatten.

- In de steeg het Hanengeschrei is in oktober een bord onthuld met een verduidelijking van de naam Choorstraat, een visualisatie waar wij aan meegewerkt hebben.

- Ook in 2018 is verder gewerkt aan het project 'Utrechtse Stegen'. De publicatie van een boek over de stegen en de rapportage is in 2019 voorzien. Ter financiering zijn fondsen benaderd.

- De commissie heeft plannen voor 'inbreiding' in de stad geïnventariseerd en maakt zich zorgen over de omgang met potentieel erfgoed. Een plan om dit erfgoed te redden wordt voorbereid.

Grote excursie

De jaarlijkse Grote Excursie heeft in het lustrumjaar buiten de huidige provinciegrens plaatsgevonden. Op zaterdag 23 juni brachten de deelnemers een bezoek aan de gemeente Wijdmeren, waarvan Loosdrecht nog tot 2002 onderdeel van de provincie was.

De tocht is gemaakt met een dubbeldeksbus waarin over interessante locaties die de bus passeerde werd verteld door onze leden Gerard Abrahamse, voormalig wethouder in Wijdmeren, en Jacob Six, wiens familie een aantal 's-Gravelandse buitenplaatsen heeft bewoond.

Een aantal bijzondere historische locaties werd bezocht. Als eerste kasteelmuseum Sypesteyn in Loosdrecht, dat jonkheer C.H.C.A. van Sypesteyn in 1902 liet bouwen op de plaats waar het middeleeuwse slot van zijn voorvaders zou hebben gestaan en dat nu zijn omvangrijke verzameling historische objecten en Loosdrechts porselein huisvest.

Na de lunch in restaurant De Drie Dorpen werden in 's-Graveland het bezoekerscentrum Gooi en Vechtstreek van Natuurmonumenten bezocht en het imposante huis Trompenburg, dat in 1654 is gebouwd voor admiraal Cornelis Tromp, de zoon van admiraal Maarten Harpertsz Tromp en dat na verwoesting door Franse troepen in 1672 opnieuw is opgebouwd. Indrukwekkend was de fraaie koepelzaal, beschilderd met voorstellingen van de vier destijds bekende werelddelen en van de zeeslagen die Tromp heeft geleverd. Als laatste werd de particuliere buitenplaats Berg en Vaart in Ankeveen bezocht, die gewoonlijk niet voor publiek toegankelijk is maar deze dag speciaal voor leden van Oud-Utrecht werd opengesteld. Na een wandeling door de omvangrijke, verrassende tuin, die bestaat uit heel verschillende onderdelen met bijzondere beplanting en gebouwen, vond in en bij het zogeheten Palmhuis, waar de grote kuuipplanten overwinteren, de afsluitende borrel plaats.